

О.А. Лаговська, д.е.н., проф.
Житомирський державний технологічний університет

ПРОБЛЕМИ АУДИТУ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КОНФІСКОВАНИМ МАЙНОМ

Операції з конфіскованим майном є об'єктом аудиту в напрямі управління ефективністю їх провадження. Описано етапи здійснення аудиту ефективності управління конфіскованим майном (організаційний та методичний), визначено дії аудитора на кожному з виділених етапів. У розрізі методичного етапу наведено типологічну структуру ризиків, що ідентифіковані відносно конфіскованого майна як об'єкта аудиту.

Ключові слова: бухгалтерський облік; конфісковане майно; ефективність; управління; ризики.

Актуальність дослідження та постановка проблеми. Аудит ефективності як напрям діяльності служб внутрішнього аудиту має бути одним із пріоритетних напрямів їх діяльності (функціонування). Адже недостатньо, щоб окремі рішення були ефективними, необхідно прагнути до ефективності господарювання в цілому. І.Стефанюк зазначає: «... сучасний бізнес – це високоорганізована й ефективно функціонуюча система дій підприємців незалежно від форм власності й господарювання у ринковій економіці демократичного суспільства. Ця система нічого спільного не має з хаотичною базарною економікою... » [2]. В умовах ринкової економіки, коли держава не спричиняє значного регулюючого впливу на суб'єктів ринку, все більшого значення набуває саморегулювання керованих систем, підгрунтям чого мають бути соціально-економічні процеси. Ефективність управління майном, у т. ч. й конфіскованим, можливе за умови саморегулювання, що проявляється у взаємному контролі та взаємній зацікавленості працівників у кінцевих фінансових результатах функціонування підприємства, які будують базу для участі в розподілі доданої вартості працівниками підприємства. Підгрунтям саморегульованості керованої системи є соціальні та економічні важелі: потреби працівників; зацікавленість у фінансових результатах господарювання як основи матеріального заохочення та соціального розвитку; функціонування центрів на основі бюджету. Дані принципи функціонування слід перекласти на державні органи влади, які займаються управлінням конфіскованим майном.

У світлі цього необхідним є усунення протиріч в базових поняттях, визначення функціональних аспектів проведення аудиту ефективності операцій з конфіскованим майном, що надійшло у державну власність. Неврегульованість даних питань і зумовлює актуальність здійсненого дослідження.

Мета статті – визначити проблеми аудиту ефективності управління конфіскованим майном та сформулювати пропозиції щодо їх усунення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичною базою дослідження в даному напрямі є праці як вітчизняних, так і зарубіжних науковців з проблематики аудиту, в т. ч. й аудиту ефективності: І.К. Дрозд [1], О.А. Петрик, Б.Ю. Кузьмінського, Ю.В. Табенської, О.О. Чечуліної та ін.

Враховуючи напрацювання та проблематику досліджень зазначених вище вчених, слід наголосити, що ряд проблем, які потребують ґрунтовного дослідження, залишилися частково або повністю поза їх увагою.

Викладення основного матеріалу дослідження. Відповідно до офіційно оприлюднених даних, у бюджеті на 2015 рік передбачалося, що буде наповнення від реалізації конфіскованого корупційного майна на суму 1,5 мільярда гривень. Виходячи із питомої ваги доходів, від реалізації конфіскованого майна в доходній частині бюджету питання управління ефективністю даним об'єктом є досить нагальним, у т. ч. з позиції аудиту.

З огляду на це, пропонуємо технологію аудиту ефективності управління конфіскованим майном, що забезпечить моніторинг за процесом управління доходами. При цьому під технологією аудиту, виходячи із семантики даного слова, розуміємо послідовність етапів, які можна згрупувати у стадії за їх функціональним призначенням, необхідність дотримання (проходження) яких зумовлена виконанням завдань, що стоять перед суб'єктом аудиту.

На організаційній стадії аудиту здійснюється:

- обрання суб'єктів аудиту, визначення об'єктів аудиту;
- постановка питань, які слід з'ясувати під час перевірки та безпосереднє планування аудиторської діяльності в частині ефективності управління конфіскованим майном
- формування групи, яка буде проводити перевірку стану конфіскованого майна;
- окреслення джерел інформації, необхідної для здійснення аудиту, а також вибір прийомів.

Зміст методичної стадії полягає у перевірці правильності оформлення первинних документів та відображення господарських операцій із вилучення майна; попередня оцінка конфіскованого майна: порядок зберігання майна на митниці в розрізі відповідних підрозділів.

На даному етапі досить важливою є перевірка процедури передачі конфіскованого майна відповідним органам, які надалі розпоряджаються ним.

Досить важливо під час аудиту:

- 1) оцінити ризики, що виникають при розпорядженні конфіскованим майном;
- 2) перевірити ефективність процесу його реалізації, безоплатної передачі, якщо такі прецеденти були на користь відповідних державних органів;
- 3) дослідити порядок знищення обсягу вилученого майна та порядок його переоцінки (особливо уцінки).

Типологія ризиків на даній стадії містить:

- 1) ризик відхилення, викривлення та невідповідності звітних даних про результати реалізації конфіскованого майна плановими показникам або задекларованій його митній вартості або вартості оцінювання експертом;
- 2) ризик безпідставного знищення конфіскованого майна, що могло бути джерелом наповнення доходної частини бюджету;
- 3) ризик безпідставної уцінки конфіскованого майна;
- 4) інформаційний ризик (можливість викривлення, маніпулювання та неповного представлення інформації про рух конфіскованого майна внаслідок відсутності уніфікованої єдиної бази даних).

Під час здійснення контрольних дій суб'єкти аудиту мають провести структурно-динамічний аналіз складу доходів та витрат від операцій з конфіскованим майном, з'ясувати природу змін та запропонувати напрями подолання негативних зрушень.

Висновки. Проблема наповненості доходних статей бюджету від реалізації конфіскованого майна може бути вирішена за умови дієвої процедури аудиту, яку описано в розрізі організаційної та методичної стадій із ідентифікацією ризиків, що їм притаманні. Виділення типів ризиків аудиту на методичній стадії виступило основою для формування інформації та посилення контрольних процедур у контексті управління ефективністю конфіскованим майном.

Список використаної літератури:

1. Дрозд І.К. Державний фінансовий контроль: результат є, а результативність? / І.К. Дрозд // Збірник тез всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку державного контролю і аудиту в Україні»; за заг. ред. проф. В.Д. Базилевича. – К., 2009. – С. 64–65.
2. Стефанюк І.Б. Державне управління і фінансовий контроль в умовах ринку / І.Б. Стефанюк // Фінанси України. – 1999. – № 8. – С. 76–77.

ЛАГОВСЬКА Олена Адамівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і аудиту Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси:

– обліково-аналітичне забезпечення вартісно-орієнтованого управління.

Тел.: (096) 538–28–72.

E-mail: lagovskaya1@meta.ua.

Стаття надійшла до редакції 10.03.2015.